

Tammikatkiainen

Fläckig splintbock
Leiopus nebulosus

Uhanalaisuusluokka (IUCN): silmälläpidettävä (NT)

Luonnehdinta

Tammikatkiainen on pieni, tukevarakenteinen, harmaanruskea sarvijäärä. Koiraan tuntosarvet ovat noin puolitoista kertaa ruumiin mittaiset ja naaraallakin ne ovat ruumista pidemmät. Tammikatkiaisen etuselän kummallakin sivulla on iso, hyvin terävä hammas. Peitinsiivissä on kaksi epäselvää tummanruskeaa poikkivyyötä, joista etummainen koostuu usein muutamasta erillisestä täplästä tai laikusta. Peitinsiipien vaaleammissa osissa on runsaasti pyöreitä tummia täpliä. Tammikatkiainen muistuttaa äärimmäisen uhanalaista haavanoksakatkiasta (*L. punctulatus*), jonka peitinsiipien tummat poikkijuovat ovat kuitenkin paljon leveämmät ja selvennämät. Tammikatkiaisen tuntosarvienv 3.–11. jaokkeet ovat puoliksi vaaleat ja puoliksi tummat, kun taas haavanoksakatkiassella vain jaokkeiden tyvet ovat vaaleat. Toukat elävät puun ja kuoren välissä tehden matalia, mutkittavia käytäviä. Koteloituminen tapahtuu myös kuoren alla soikeassa ontelossa.

Elinympäristö ja levinneisyys

Tammikatkiaisen toukat elävät lehtipuiden ohuissa oksissa ja rungossa kuoren alla. Tavallisimmat isäntäpuut ovat tammi ja pähkinäpensas, mutta se on meillä tavattu myös ainakin lepällä, haavalla ja raidalla. Tammikatkiainen elää hiltain kuolleissa, pystyissä tai kaatuneissa puissa. Aikuisia kovakuoriaisia tapaa kesäkuun puolesta välistä heinäkuun loppuun, jolloin ne usein istuskelevat kuolleen puun kuorella. Lajia on hyvän suojavaikutuksensa takia hyvin vaikea havaita jäkäläiseltä puunkuorelta. Tammikatkiasta tavataan Ahvenanmaalla ja lounaisaari-
stossa. Itäisimmät havainnot ovat Raaseporista ja Helsingistä.

Nykytila ja uhkatekijät

Tammikatkiainen on uhanalaistunut lahoppuun vähenemisen ja metsien puulajisuhteiden muutosten takia. Ne uhkaavat sitä edelleen.

Hoitosuositukset

Tammikatkiaisen esiintymispaikalla ja sen lähiympäristössä tulisi säätää kaikki kuolleet ja huonokuntoiset tammet ja pähkinäpensaat. Lahoppuujatkumon säilymisestä tulisi huolehtia.

Lähteet

- Heliövaara, K., Mannerkoski, I. & Siitonen, J. 2004. Suomen sarvijäärät. Tremex press Oy, Helsinki. 374 s.
- Ehnström, B. & Axelsson, R. 2002. Insektsnag i bark och ved. ArtData-banken, SLU, Uppsala. 512 s.

Kuva: Frits Bink